

12

Valitse iga hetke

PAKUN VÄLJA PALJU NÄITEID, kuidas midagi mitte teha, sest seal peitub palju kaotatud tulusid. Portfelli halduse üldtulemuseks on kõigi otsuste summa. Miks rahulduksid tehinguga, kus teenisid 10 000 krooni, kui samal ajal kaotasid 10 000 krooni teises tehingus? Jätkame mõtteviisist tingitud lõksude teemaga.

Aksia on pikka aega tõusnud. Hinnaks on 200 krooni ja sa hoiad seda. Kuus kuud hiljem on aktsia hind 130 krooni ja aktsiaid müüakse. Aju on andnud ohusignaali, kuigi ettevõttega pole midagi juhtunud. Põhjus on selles, et aktsiaturg on langenud kahekohalise protsendi võrra. See on tavaline käitumine aktsiainvestorite seas – sa müüd, sest teised müüvad, samal ajal kui massimeedia ja keskkond tugevdavad hetke turuolukorda kurva-meelsete toonidega. Müügi järel annab aju leevendustunde, nagu oleks verejooks peatunud ja nüüd ei saa sa enam midagi kaotada. Samal ajal maalivad lohutavad mõtted pilte stiilis „kavatsen hiljem aktsiaid odavamalt tagasi osta“.

Probleem on selles, et paljud teised investorid juubeldavad sel võimaluste ajal. Nad ostavad sinu aktsiaid 130 krooni eest pikemaajalise perspektiiviga. Neid ei huvita, kas aktsiad jätkavad langemist 120, 110 või 100 kroonini. Nad näevad seda lihtsalt hea võimalusena rohkem aktsiaid omandada. Müüja kõhkleb aktsiaid tagasi ostmast, kui aktsiaturg on tumemust, kartes, et see võib veelgi langeda.

Kui turg taastub, on müüdud aktsiad kaubeldud müügihinnast kõrgemal. Sinu parem mina mõtleb: miks ma müüsin ja miks ma ei ostanud aktsiaid varem tagasi? Nüüd seisad seal pettununa. Hiljem aktsiagraafikuid vaadates tundub kõik nii lihtne. Kuid sa ei tohi kunagi unustada ebakindlust ja tingimusi, mis valitsesid aktsia madalaima hinna juures. Miski takistas aktsiate tagasiostmist, kui need olid tõesti odavad. Millised mõtted võisid liikuda müügist 130 krooni juures kuni müüja kahetsuseni?

Selgitus on tõenäoliselt järgmine:

- Varasemad portfelli langused vähendasid riskisoovi.
- Seisakut polnud. Mõtetes oli ainult jätkuv langus.
- Mentaalselt ei suutnud sa portfelli väärtuse edasist langust taluda.
- Kui ostaksid aktsiaid, ostaksid ainult superodavalt.
- Sattusid aktsiaturu negatiivsuse keerisesse.
- Sa ei julgenud rohkem aktsiaid osta, piisas, kui olemasolevad aktsiad portfellis pärast turu põhja tõusid.
- Aktsia tõusis lõpuks hinnas, kuid tõenäoliselt oli see ajutine, sest plaan oli see järgmisel sügaval allalöögil tagasi osta.
- Aktsia oli kõrgemal kui müügihind – vaimne tõke seda tagasi osta.

Sul on investeerimiseks raha, kuid turu löök on röövinud sinu riskiisu. Sa ei ole valmis suurendama oma aktsiaportfelli enne, kui

portfell on oma haavad lakkunud. See on nagu äkilise olukorra muutumine nüüdseks normaalseks rahuks. Kuid siis on ka head hinnad aktsiatele läinud. Hästi struktureeritud riskijuhtimine, mis tugineb ajaloolistele tõenäosustele, lükkab emotsioonid ja negatiivsed mõtted kõrvale. Kui oled mures, on suurem osa investoreid seda ka.

Paljud investeerimisotsused tehakse emotsioonide põhjal. Võimalused on paremad, kui suudad säilitada keskendunud oleku ja tasakaalu. Sa ei pea esimestel päevadel raha teenima, sest see tuleb pikas perspektiivis.

Täielikuks rahuks keerulises turuolukorras pead olema täiesti vaba survest ja hoidma distantsi oma investeringutest ning olema kannatlik.

Siin on mõned olulised punktid, et sinna jõuda.

- Ära hoi a aktsiaturul rohkem raha, kui end mugavalt tunned.
- Tõmba selge piir raha vahele, mis peaks olema aktsiaturul, ja muude rahaliste vahendite vahele. Ära kunagi neid vahendeid kokku sega.
- Hoi a aktsiaturu kõrval head puhvrit, mis katab nähtaval perioodil jooksvad kulud.
- Hoi a enamik investeeritud rahast edukates ja tulevikuga firmades.
- Hea tootlus tuleb õigest strateegiast, nii et ära sellest kõrvale kaldu.
- Investeeri ainult aktsiatesse, peamiselt Large, Mid ja Small Cap nimekirjadesse kantud ettevõtetesse.
- Ära lase end meelitada kaupleva konstrueeritud toodetega.
- Ära arva, et laenukapital toob kiireid kasumeid. Võlg on ka kapital.

- Mõttele sellele, et aktsiaturg tõuseb pika aja jooksul keskmiselt 9% aastas. Kõik langused on head ja pakuvad võimalusi.
- Ära tõlgi languses kaotatud raha selleks, mida oleksid selle rahaga võinud teha või osta. Iga langus on laen, mis maks-takse hiljem tagasi suure intressiga.
- Hajuta oma aktsiad paljude ettevõtete ja erinevate valdkon-dade vahel.

Portfelli hajutamine erinevatesse ettevõtetesse võib välja näha järgmine:

- Portfelli väärtus 100 000 krooni, 3–5 erinevat investeerimis-ettevõtet.
- Portfelli väärtus 300 000 krooni, 5–10 erinevat ettevõtet, millel on indeksifondi osakud.
- Portfelli väärtus 500 000 krooni, 10–15 erinevat ettevõtet, millel on indeksifondi osakud.
- Portfelli väärtus 1 miljon, 10–20 erinevat ettevõtet, eelistata-valt mõned investeerimisettevõtted.
- Portfelli väärtus 5 miljonit, 20–30 erinevat ettevõtet, nüüd oled nagu investeerimisettevõte.
- Portfelli väärtus 10 miljonit ja rohkem, 30–40 ettevõtet.

See on minu alus, et alati olla tasakaalus sõltumata sellest, mis aktsiaturul juhtub. Ma ei sõltsi lähiajal investeeritud vahenditest ja mul on palju erinevaid ettevõtteid, mis hajutavad äririski. Järg-mine samm on küsida, milleks raha kasutatakse ja millal. Kui vajad raha viie aasta jooksul, siis see ei kuulu aktsiaturule. Ajalise eesmärgi seadmine oma aktsiainvesteeringutele võib olla samuti stressirohke. Näiteks kui palju raha pead teatud perioodi jooksul teenima? Või et aktsiaturul kasvamiseks mõeldud raha kasutatakse

maja ostmiseks kolme aasta jooksul. Tulemusi ei tohiks sundida. Õige strateegia korral tulevad tulud loomulikult aja jooksul, kuid sa ei saa neid täpselt ette planeerida. Ma ei sea finantsilisi eesmärke, kui palju raha ma peaksin oma aktsiatest teenima. Minu jaoks on aastane 15% langus aktsiaturul kasu, kui kogu turg kaotab korraga 40%. Olen „teeninud“ 25 protsendipunkti üle indeksi, hoolimata sellest, et portfelli kaotas väärtust. Olen sellega sama rahul kui siis, kui minu aktsiaporfelli oleks tõusnud 40% aastas, kui indeks tõusis ainult 15%. Aastane kasv indeksi suhtes tagab lõppkokkuvõttes selle, et vara kasvab kiiresti.

Heade pikaajaliste tulemuste aluseks on ratsionaalne mõtlemine ilma emotsioonideta. Aktsiaturg toob meid tulevikus kokku kõigi oma katsetega. Mõtlen pildile kassist, kes varitseb nurga taga, valmis hüppama. Väljas jalutab teadmatu hiir. Aktsiaturg kajastab alati seda, mis on hetkel teada. Vaid mõne minuti pärast võivad ilmneda täiesti uued tingimused.

Riskijuhtimisega investeringute omamine koos teadmistega tagab parima aluse, millel saad seista.

Kaksteist klassikalist viga

KUI SOOVID FINANTSVABADUST saavutada investeerimise kaudu, peaksid vältima järgmisi klassikalisi viga.

RÜNNAK

Oled noor ja naudid elu, mis on õige. Elu moodustavad mööduvad päevad. Kuid sa elad oma aktsiasäästude arvelt. Ainult aktsiatega teenitud dividendidest ei piisa ja sa hakkad oma elustiili rahastamiseks aktsiaid müüma. See on selge rünnak sinu tulevase rahalise heaolu vastu. 1000 Rootsi krooni, kui oled 25-aastane, vastab 9% aastatootluse juures 50-aastaselt 8600 Rootsi kroonile, ja 60-aastaselt 20 400 kroonile.

Aktsiatest saadud dividendid tuleks vähemalt esimese 20 aasta jooksul reinvesteerida ja alles siis välja võtta, kui jõuad sellisesse vanusesse või varandustasemele, mis seda võimaldab. Aktsiate müük teel kärbib sinu rahamasina tiibu ja vähendab tootlust.

Lubatud on hea vahetus, näiteks aktsiate vahetamine kinnisvara vastu, mille väärtus samuti kasvab.

RIKKAD JA VABAD

Unistus elada dividendest 4% reegli järgi nõuab suurt kapitali. 4 miljoni Rootsi krooni pealt saad elamiseks aastas vaid 160 000 krooni. Isegi kui sul on samal ajal kõik, mida soovid, ja sa pole laenudega koormatud, sõltub arvutus jätkuvatest dividendidest ja ajas tõusvast aktsiaturust.

Võib juhtuda, et just siis, kui hakkad palgatöölt üle minema vabale elule, pöörab aktsiaturg paariks aastaks langusele või nagu 2020. aastal, kui dividendid olid osaliselt peatatud. Sul on aega oma aktsiaportfelli suurema kapitali loomiseks ja tagamiseks, et sul on enne finantsvaba elu alustamist olemas tubli aktsiaturuväline kapital.

EMOTSIONAALNE LÕKS

Kasumid tunduvad heade turuaegade ajal nii kergesti kättesaadavad, kui kõik läheb hästi. Riskide võtmine muutub sul lihtsaks. Sa tunned, et saad rahaliselt riski kanda, kui turg peaks suunda muutma. Raha poolest jah, kuid oma portfelli väärtuse langust näha on paljudele täiesti erinev ja väga emotsionaalne. Turu languse kiirus on sageli 2–5 korda nobedam kui tõusval turul. Sa ei jõua õigel ajal sealt välja ja langus püsib pidevalt meeles. Lõpuks saab sellest küllalt. Müüd oma aktsiad mõttega osta need tulevikus odavamalt tagasi.

Probleem on selles, et vaid muserdatud investor ootab, kuni tundub, et aktsiaid on uuesti turvaline omada, ja selleks ajaks on aktsiad müügihinnast palju kallimad. Kui sa pole allapõrkel varakult müünud, siis on suur oht, et kõik läheb valesti ja sinu tegevus ei ole enam ühes rütmis turu arenguga.

JUUKSUR

Sa löikad võitjaid, kuid hoiad kaotajaid. Teenid aktsialt 5000 krooni kasumit ja oled sellega rahul, nii et müüd selle maha. Samal ajal on teine aktsia sinu portfellis langenud 5000 kroonini ja sa pole tegelikult raha teeninud. Oled lihtsalt tulusa tehingu pealt kasumit saanud. Kui võtad selle taktika omaks, ei saa sa kunagi aktsiaturul võitjaks.

Müügist saadud raha investeerid uude ettevõttesse ja mõne aja pärast võid uuesti kahjumis olla. Samal ajal märkad, et aktsia, mille müüsid, oleks olnud 10 000 krooniga kasumis, kui oleksid positsiooni hoidnud. Kaotav aktsia kipub olema kauem kaotaja. Vastupidine kehtib võitnud aktsiale.

Hoolda võitjaid ja kärbi kasumit kasvavas, mitte kaotavas positsioonis. Kaotajatest vabane varakult, ära lase kahjumil kasvada ja ära kunagi kärbi oma kaotava positsiooni keskmist omandamisväärtust.

KUUHÜVITIS

Lõpetad igakuised sissemaksed või säästmise investeerimisfondidesse, kui aktsiaturg langeb. Massimeediast tulevad sünged pealkirjad ja aktsiaturg tundub põhjatu. Märkad, et sinu aktsiainvesteeringute väärtus on kannatada saanud, ja mõtled: „Ma ei taha rohkem kaotada.“ Sa ei tohiks kunagi lõpetada igakuist säästuplaani. Võib-olla lõpetad selle, kui oled rahaliselt vaba. Just süngetil hetkedel teed parimaid aktsiaoste.

Mõtle ja vaata ettepoole. Juba mõne aasta pärast joostakse tormi aktsiatele uuesti palju kõrgemate hindadega kui need, mille eest sina need ostsid. Mõne aasta pärast võid ka nentida, et oled oma säästudega omandanud märksa rohkem aktsiaid või fondiosakuid kui selle raha eest, mida täna saaksid. Täname selle eest sünget aktsiaturgu.

PROTSENDID

Soovitan otseinvesteeringut aktsiasse, eelkõige investeerimisettevõttesse. Paljud on ebakindlad, milliseid ettevõtteid omada, ja jätaavad selle fondijuhtidele. Kapital kasvab investeerimisfondides, kuid paljud neist jäävad aja jooksul aktsiaindeksile alla. Aastased tasud, mida fondid säästudest maha arvavad, varieeruvad, kuid võivad aja jooksul kõvasti haiget teha. Kui paned 45 aasta jooksul ühes kuus tuhat Rootsi krooni fondi, mille tootlus on aastas keskmiselt 7%, on hind sageli üks miljon Rootsi krooni. See raha oleks märksa paremini esinenud indeksifondi osakutes. Kui investeerid fondidesse, siis vaata, et fondi tegelik tootlus tõesti haldustasu õigustaks.

VÕIMENDUS

On imeline saada lühikese aja jooksul märkimisväärset tulu. 50% võimendusega võid kahe kuuga saada sama tulemuse, mis tavaliselt võtaks kolm kuud. Seni, kuni see töötab, on elu roosiline. Kuid äkki peatub kõik. Ole võimendusega ettevaatlik. See on raha, mida sa ei oma. See on lisajõud, mis võib kergesti muutuda lisakoormaks.

30 aasta jooksul oleme kogenud pikka sügavat karutrendi ja mitmeid keerulisi langusi. Kui sul on alates 1980. aastatest neljas karutrendis tipphinnast 20% olnud võimendatud, siis oled neist kolme puhul pidanud hankima lisakindlustust. Kui sa kindlustust lisada ei saa, siis toob see kaasa aktsiate sundmüügi. Ole võimendusega ettevaatlik, maksimaalselt 10%, kui turg pole kõrgelt hinnatud.

KUKKUVAD NOAD

Hea raha halvadesse aktsiasse viskamine muudab tavaliselt hea raha halvaks. Halbades olukordades olevates ettevõtetes langenud aktsiate tagaajamine tähendab sageli, et laenate raha kellegi käest, kes kukub. Sa ohustad oma kapitali asjatult. Siiski on see üks

levinumaid ajaviiteid aktsiakaubanduses. Aasta tagasi maksis aktsia 100 Rootsi krooni ja nüüd on see ainult 30 Rootsi krooni. Aasta tagasi maksis liiter piima 10 Rootsi krooni. Kas ostaksid sama liitri aasta hiljem kolme krooni eest?

Ära muretse varasema aktsiahinna pärast, muretse väärtuse pärast, mida saad. „Hind on see, mida maksad, väärtus on see, mida saad“ on Warren Buffetti lemmiktsitaat.